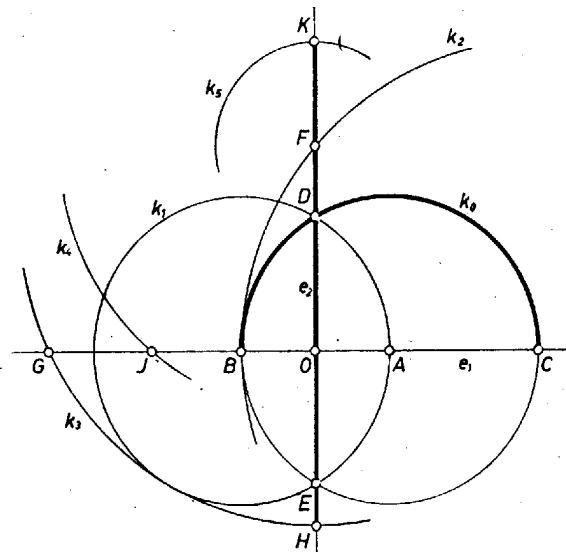

I. A szerkesztés lépéseit számítással kísérjük, meghatározva a szóba jövő pontoknak az AB szakasz O felezőpontjától (e_2 -vel való metszéspontjától) vagy egymástól mért távolságát. Ezt mindig megtehetjük derékszögű háromszögekből Pitagorasz tételével.

1. ábra

k_0 sugarát választva mértékegységnek, A és B távolsága O -tól $1/2$, így

$$OD = OE = \frac{\sqrt{3}}{2}.$$

F az ED szakasz D -n túli meghosszabbításán van,

$$FO = \sqrt{4 - \left(\frac{3}{2}\right)^2} = \frac{\sqrt{7}}{2}.$$

H -ra nyilván $DH = 2$, G pedig CB -nek B -n túli meghosszabbításán van,

$$OG = \sqrt{4 - \frac{3}{4}} = \frac{\sqrt{13}}{2},$$

J ugyanebben az irányban van,

$$OJ = \sqrt{3 - \frac{7}{4}} = \frac{\sqrt{5}}{2},$$

így K az OF -nek F -en túli meghosszabbításán van,

$$KF = JG = \frac{\sqrt{13} - \sqrt{5}}{2}$$

távolságra; és a kör kerületének felére szerkesztett közelítő érték

$$(1) \quad KH = KF + FD + DH = \frac{\sqrt{13} - \sqrt{5} + \sqrt{7} - \sqrt{3}}{2} + 2.$$

II. A négyzetgyökök 9 tizedesre kerekített értéke rendre

$$\sqrt{13} = 3,605\ 551\ 275,$$

$$\sqrt{5} = 2,236\ 067\ 977,$$

$$\sqrt{7} = 2,645\ 751\ 311,$$

$$\sqrt{3} = 1,732\ 050\ 808,$$

és ezekből $KH = 3,141\ 591\ 905$. A négy tag mindegyikének hibája kisebb $5 \cdot 10^{-10}$ -nél, így KH kiszámításának hibája kisebb 10^{-9} -nél.

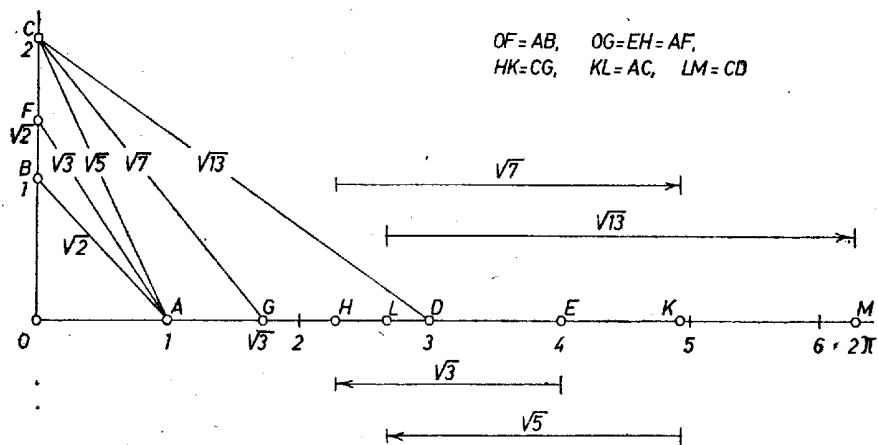
Másrészt – mint ismeretes – az egységkör kerületének fele $\pi = 3,141\ 592\ 65\dots$. Eszerint KH hiánnyal közelíti meg π -t, és a hiány kisebb, mint $8 \cdot 10^{-7}$ (1 km sugarú kör esetében nem egészen 1 mm).

Krasznai András (Gyöngyös, Vak Bottyán Gimn., III. o. t.)

Máté András (Budapest, Kölcsey F. Gimn., I. o. t.)

Megjegyzések. I. Minthogy idéztük a szerkesztés szerzőjét, a történeti hűség kedvéért megemlítjük, hogy az eredeti szerkesztés kizárólag körző használatával jelölte ki a fenti pontokat.

Az érdeklődők az 1184. gyakorlatban¹ látottakat mintául véve leírhatnak kizárólag körzőt használó eljárást a fenti pontok (és bizonyos szimmetrikusaik) kijelölésére.

2. ábra

2. A 2. ábrán bemutatjuk az (1) érték 2-szeresének megszerkesztését egy adott, O csúcsú derékszög szárain $A, B, \dots, M$ sorrendben – kizárólag körzővel – kijelölt pontok felhasználásával: $OA = 1, OM \approx 2\pi$.

¹K. M. L. 37 (1968) 150. o.